

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Νεότερη Ελληνική Ιστορία Α'

Ενότητα 1: Το κράτος

Κατερίνα Γαρδίκια

Φιλοσοφική Σχολή

Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Η συγκρότηση του ελληνικού εθνικού κράτους

(1821-1940)

Κατερίνα Γαρδίκια

(eclass.uoa.gr)

Βιβλία (Α)

Επιλογή Α:

- Dakin, D., *Η ενοποίηση της Ελλάδας, 1770-1923*. Αθήνα: ΜΙΕΤ, 1982.
- Κ. Σβολόπουλος, *Η ελληνική εξωτερική πολιτική 1900-1945*, Αθήνα: Εστία 2005. (έως σ. 297.)

Βιβλία (B)

Επιλογή Β:

- Γ.Β. Δερτιλής, *Ιστορία του ελληνικού κράτους, 1830-1920*, τ.1-2, Αθήνα: Εστία 2005.
- *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*. Τόμος 7ος: *Ο Μεσοπόλεμος, 1922-1940. Από την Αβασίλευτη Δημοκρατία στη Δικτατορία της 4ης Αυγούστου*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα 2003. (έως σ. 210.)

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΝΕΟΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ 1821-1945 (1/8)

- 1821 Φεβρουάριος-Μάρτιος
Ξέσπασμα Ελληνικής Επανάστασης
- 1827 Ιούλιος
Συνθήκη Λονδίνου
- 1828
Ο Ιωάννης Καποδίστριας κυβερνήτης
- 1831 Σεπτέμβριος
Δολοφονία Καποδίστρια
- 1830 Φεβρουάριος
Πρωτόκολλο Λονδίνου: ανεξαρτησία Ελλάδας
- 1832 Μάϊος
Συνθήκη Λονδίνου: ο Όθων βασιλιάς της Ελλάδας

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΝΕΟΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ 1821-1945 (2/8)

- 1843 3 Σεπτεμβρίου
Συνταγματική επανάσταση
- 1844 Μάρτιος
Πρώτο ελληνικό σύνταγμα
- 1853 – 1856
Κριμαϊκός πόλεμος
- 1854 Μάϊος
Υπουργείο κατοχής
- 1856
Συνθήκη Παρισίων
- 1856
Μεταρρυθμίσεις στην Οθωμανική Αυτοκρατορία: Τανζιμάτ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΝΕΟΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ 1821-1945 (3/8)

- 1862 Οκτώβριος
Έξωση Όθωνα
- 1863
Άφιξη Γεωργίου Α'
- 1864 Μάιος
Ένωση των Επτανήσων
- 1864
Δεύτερο ελληνικό σύνταγμα
- 1866-1869
Κρητική επανάσταση
- 1870
Βουλγαρική εξαρχία
- 1875
Αρχή της δεδηλωμένης

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΝΕΟΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ 1821-1945 (4/8)

- 1877-1878
Ρωσοτουρκικός πόλεμος
- 1878 Ιούλιος
Συνέδριο του Βερολίνου
- 1881
Προσάρτηση Θεσσαλίας και Άρτας
- 1882
Μεγάλη κυβέρνηση Τρικούπη
- 1897 Απρίλιος
Ελληνοτουρκικός πόλεμος
- 1898
Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΝΕΟΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ 1821-1945 (5/8)

- 1909 Αύγουστος
Στρατιωτική εξέγερση στο Γουδί
- 1911
Αναθεώρηση συντάγματος
- 1912-1913
Βαλκανικοί πόλεμοι
- 1913 Μάρτιος
Δολοφονία Γεωργίου Α' - Άνοδος Κωνσταντίνου Α'
- 1913 Ιούλιος
Συνθήκη Βουκουρεστίου
- 1914-1918
Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος
- 1915
Εθνικός διχασμός
- 1917
Είσοδος Ελλάδας στον Παγκόσμιο Πόλεμο

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΝΕΟΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ 1821-1945 (6/8)

- 1919
Συνθήκη Βερσαλλιών
- 1920
Συνθήκη Σεβρών
- 1922 Αύγουστος
Μικρασιατική Καταστροφή
- 1922 Νοέμβριος
Καταδίκη και εκτέλεση των “Έξι”
- 1923 Ιανουάριος
Σύμβαση Λωζάννης: ανταλλαγής πληθυσμών
- 1923 Ιούλιος
Συνθήκη Λωζάννης

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΝΕΟΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ 1821-1945 (7/8)

- 1924
Κατάργηση μοναρχίας
- 1927
Ίδρυση Τράπεζας της Ελλάδος
- 1930
Ελληνοτουρκική συνθήκη
- 1935
Παλινόρθωση βασιλείας – Γεώργιος Β'
- 1936 Μάϊος
Κύμα απεργιών
- 1936 4 Αυγούστου
Δικτατορία Ι. Μεταξά

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΝΕΟΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ 1821-1945 (8/8)

- 1939-1945
Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος
- 1940 Οκτώβριος
Είσοδος της Ελλάδας στον πόλεμο
- 1941 Απρίλιος
Κατοχή Γερμανών – Ιταλών – Βουλγάρων
- 1944 Οκτώβριος
Απελευθέρωση
- 1945 Μάϊος
Λήξη του πολέμου στην Ευρώπη

Το κράτος

Ορισμός κράτους (Μάνεσης, 1967):

«Κράτος είναι οργάνωσις εξουσίας αυτοδυνάμου, διέπουσα την διαβίωσιν του συνόλου των ανθρώπων των διαβιούντων εντός ορισμένης χώρας.»

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΡΑΤΩΝ

- Σταθερός πληθυσμός
- Συμπαγής εδαφική έκταση
- Κυριαρχία
- Βιωσιμότητα
- Αναγνώριση

Φάσεις επιβολής καταναγκασμού και άντλησης κεφαλαίων (Tilly)

1. Συμβατική («φεουδαλική»)
2. Με μεσάζοντες
3. Κρατική συγκέντρωση
> μονοπωλιακή άσκηση της εξουσίας

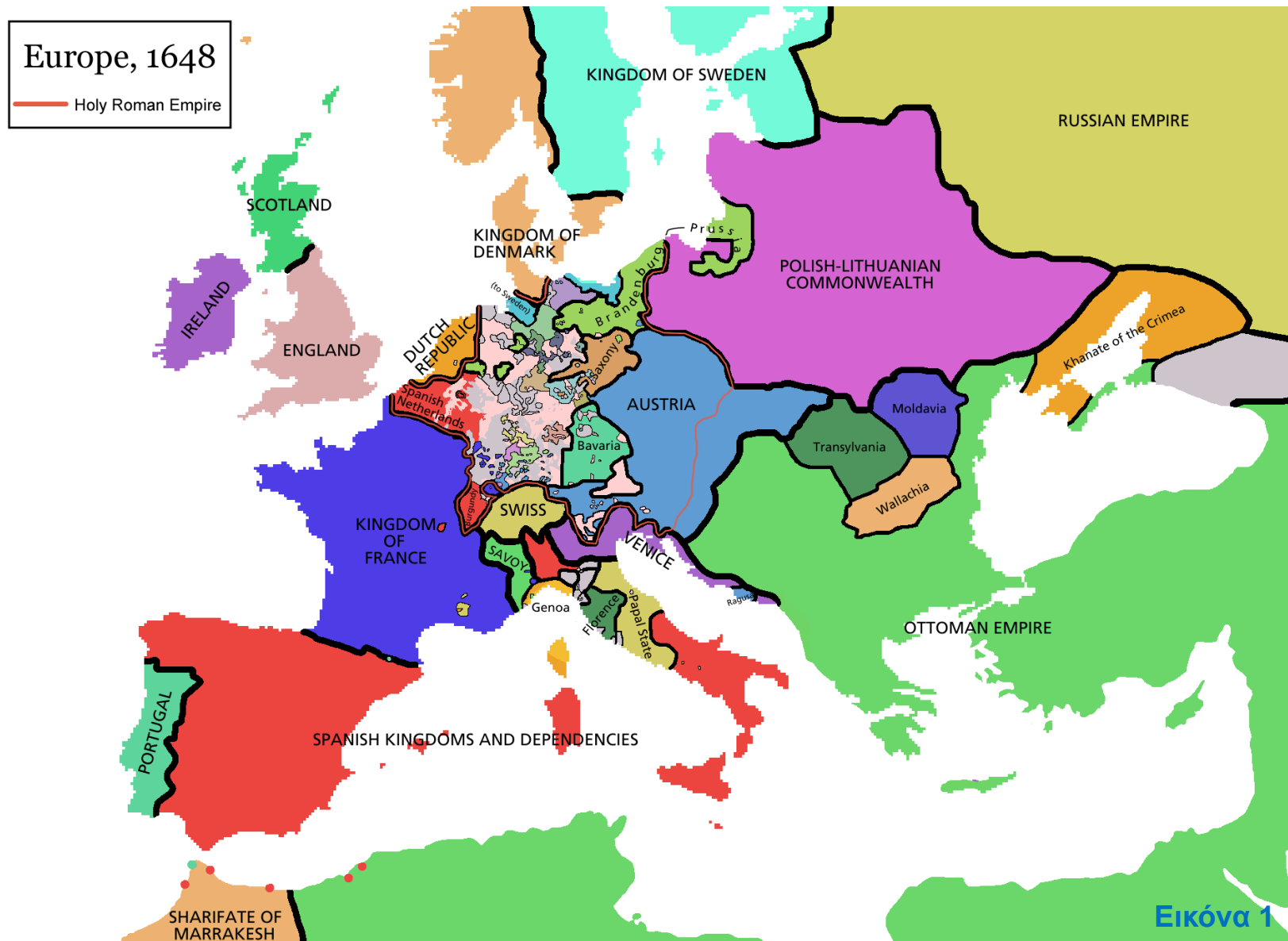

Μορφές κρατών

- Πόλεις - κράτη
- Πόλεις - αυτοκρατορίες
- Αυτοκρατορίες
- Δυναστικά κράτη
- Εκκλησιαστικά κράτη
- Ηγεμονίες
- Λίγκες/ενώσεις πόλεων
- Ομόσπονδα κράτη
- Εθνικά κράτη
- Ενώσεις κρατών
- Υποτελείς επικράτειες
- Προτεκτοράτα
- Διεθνή προτεκτοράτα
- Υπό εντολή

Ευρώπη, 1648

Εικόνα 1

ΚΛΑΣΣΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΠΕΡΙ ΚΡΑΤΟΥΣ

- Bodin, Jean (1530-1596) 1576: Six Livres de la République
- Grotius, Hugo (1583-1645) 1625: De jure belli ac pacis libri tres
- Hobbes, Thomas (1588-1679) 1651: Leviathan, or the Matter, Form, and Power of a Commonwealth, Ecclesiastical and Civil
- Locke, John (1632-1704) 1690: Two Treatises of Government
- Rousseau, Jean-Jacques (1712-1778) 1762: Du Contrat social
- Smith, Adam (1723-1790) 1776: An Inquiry into the nature and causes of the Wealth of Nations
- Hegel, G. W. F. (1770-1831) 1821: Naturrecht und Staatswissenschaft im Grundrisse
- Mill, John Stuart (1806-1873) 1859: On Liberty
- Marx, Karl (1818-1883) 1867-1894: Das Kapital
- Weber, Max (1864-1920) 1922: Wirtschaft und Gesellschaft

ment souverain, ce que nous toucherons en son lieu. Mais il faut premierement dire de la souveraineté.

De la souveraineté.

CHAP. VIII.

LA SOUVERAINETÉ est la puissance absolue & perpétuelle d'une République, que les Latins appellent *maiestatem*, les Grecs *ἀρχήν ἐξουσίας*, & *κυρίαν ἀρχήν*, & *κύριον πολιτεύμα*: les Italiens *segnoria*, duquel mot ils vsent aussi enuers les particuliers, & enuers ceux-là qui manient toutes les affaires d'estat d'une République: les Hebreux l'appellent *מַלְכוּת*, c'est à dire, la plus grande puissance de commander. Il est icy besoin de former la définition de souveraineté, parce qu'il n'y a ny Jurisconsulte, ny philosophe politique, qui l'ayt définie: iacoit que c'est le poinct principal, & le plus nécessaire d'estre entendu au traité de la République. Et d'autant que nous auons dit que République est vn droit gouvernement de plusieurs familles, & de ce qui leur est commun, avec puissance souveraine, il est besoin de déclarer que signifie puissance souveraine. J'ay dit que ceste puissance est perpétuelle: parce qu'il se peut faire qu'on donne puissance absolue à vn ou plusieurs à certain temps, lequel expiré, ils ne sont plus rien que subiects: & tant qu'ils sont en puissance, ils ne se peuuent appeller Princes souverains, veu qu'ils ne sont que depositaires, & gardes de ceste puissance, iusques à ce qu'il plaïse au peuple ou au Prince la reuoker: qui en demeure tousiours saisi: car tout ainsi que ceux qui accommodent autruy de leurs biens, en demeurēt tousiours seigneurs, & possesseurs: ainsi est-il de ceux là qui donnent puissance, & autorité de iuger, ou commander: soit à certain temps & limité, soit tant & si long temps qu'il leur plaira, ils demeurent neantmoins saisis de la puissance & iurisdiction, que les autres exercent par forme de prest ou de precaire. C'est pourquoy la loy dit, que le gouverneur de pais, ou Lieutenant du Prince, apres son temps expiré, rend la puissance, comme depositaire, & garde de la puissance d'autruy. Et en cela il n'y a point de difference du grand officier au petit: autrement si la puissance absolue, ottroyee au Lieutenant du Prince, s'appelloit souveraineté, il en pourroit vser enuers son Prince, q ne seroit plus qu'un chifre, & le subiect commanderait au seigneur, le seruiteur au maistre: chose qui seroit absurde, attendu que la personne du souverain est tousiours exceptee en termes de droit, quelque puissance & auctorité qu'il donne à autruy: & n'en donne iamais tant, qu'il n'en retienne tousiours dauantage: & n'est iamais exclus de commander, ou de congnoistre par preuention, ou concurrence, ou euocation, ou ainsi qu'il luy plaira des causes dont il a chargé son subiect, soit commissaire, ou officier: ausquels il peut oster la puissance qui leur est attribuee, en vertu de leur commission, ou institution: ou la tenir en souffrance tant, & si longuement qu'il luy plaira. Ces maximes ainsi posees, comme les fondemens de la souveraineté, nous concludons que le Dictateur Rommain, ny l'Harmoste de Lacedemone, ny

Le fondement principal de toute République.

¹ L'equi pignori, de viucapion. l. quod meo de acquiri pot. ff.

² L'more de iurisd. l. q. co. ff.

³ L'vna de offic. pref. augustali. ff.

⁴ L. vi. qui sanct. dare. Corien. de pot. Reg. p. l. 1.

⁵ cap. dudum de preb. l. 4.

⁶ L'inducium de iurisd. l. de iurisd. ff.

⁷ Alexan. in vlt. de iurisd. Panor. in c. pastoralis. de offic. ord. Innocent. & h. in cap. cum eccle. suarum. eod.

⁸ Dionys. Halic. lib. 9.

Εικόνα 2

Bodin, Jean (1530-1596)
1576: *Six Livres de la République*

Bodin, Jean (1530-1596)
1576: *Six Livres de la République*

LA SOUVERAINETÉ est la puissance absolue & perpe-
tuelle d'une République, que les Latins appellent *maiestatem*,
les Grecs *ἄκραν ἐξουσίαν*, & *κυρίαν ἀρχὴν*, & *κύριον πολίτευμα*: les Ita-
liens *segnoria*, duquel mot ils vsent aussi enuers les particu-
liers, & enuers ceux-là qui manient toutes les affaires d'estat
d'une République: les Hebreux l'appellent *עצת מדינה*, c'est à dire, la plus
grande puissance de commander. Il est icy besoin de former la definition
de souueraineté, parce qu'il n'y a ny Jurisconsulte, ny philosophe politi-
que, qui l'ayt definie: iasoit que c'est le poinct principal, & le plus neces-
saire d'estre entendu au traité de la République. Et d'autant que nous
auons dit que République est vn droit gouvernement de plusieurs famil-

*Le fondement
principal de toute
République.*

Εικόνα 3

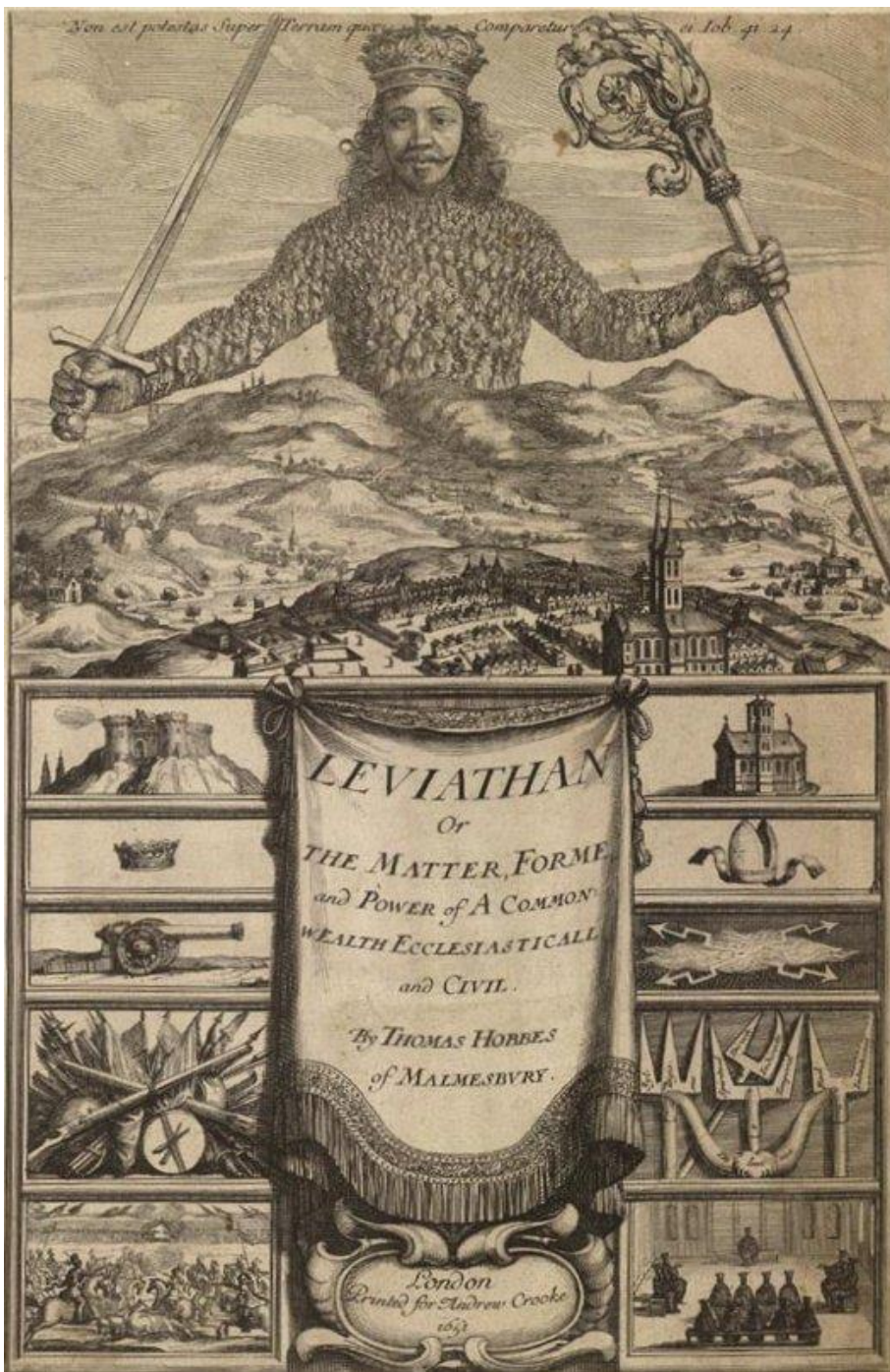

Grotius, Hugo (1583-1645)
1625: *De jure belli ac pacis libri tres*

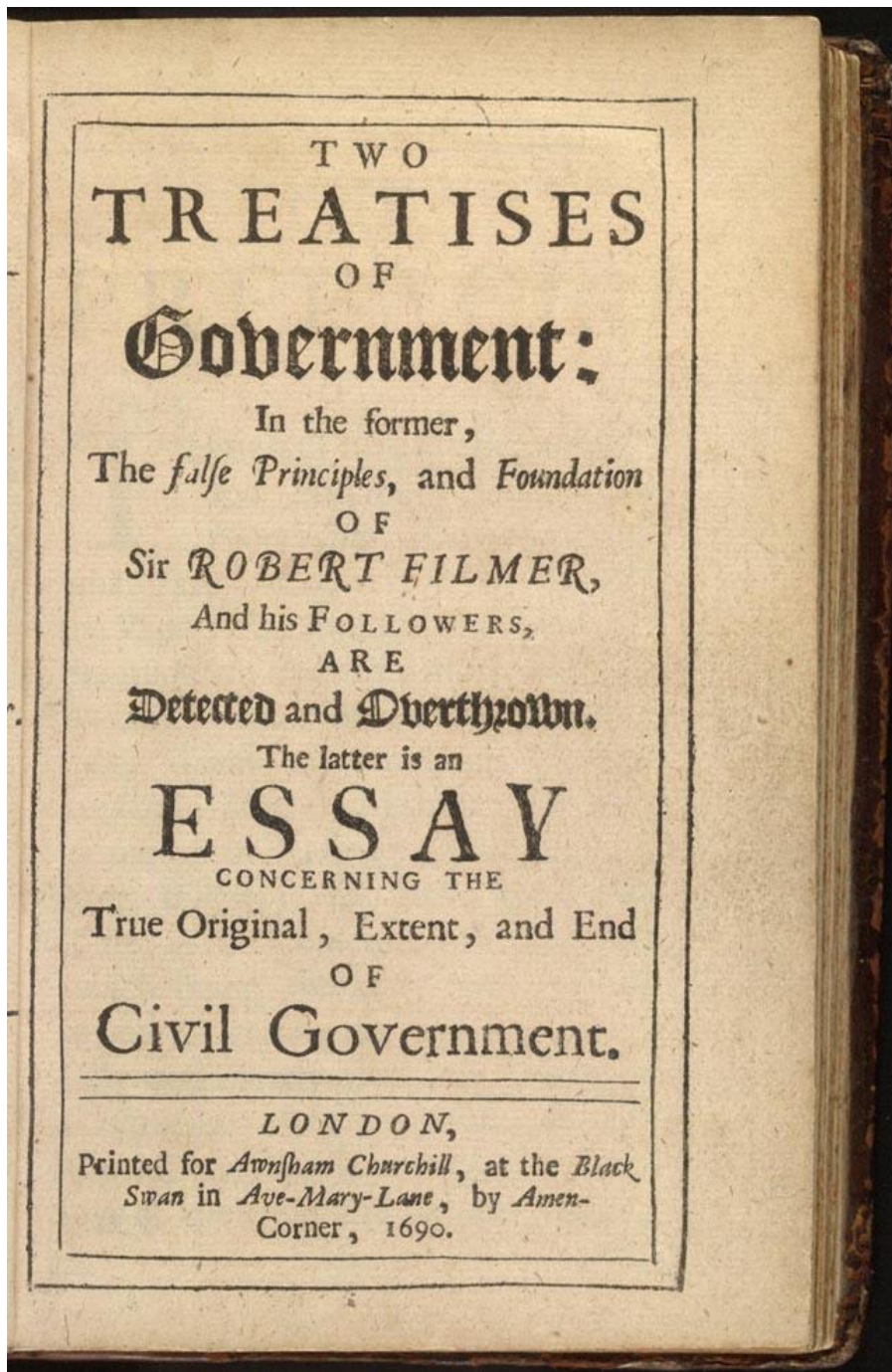
Εικόνα 4

Hobbes, Thomas (1588-1679)
1651: *Leviathan, or the Matter, Form,
and Power of a Commonwealth,
Ecclesiastical and Civil*

Εικόνα 5

Locke, John (1632-1704)

1690: *Two Treatises of Government*

Εικόνα 6

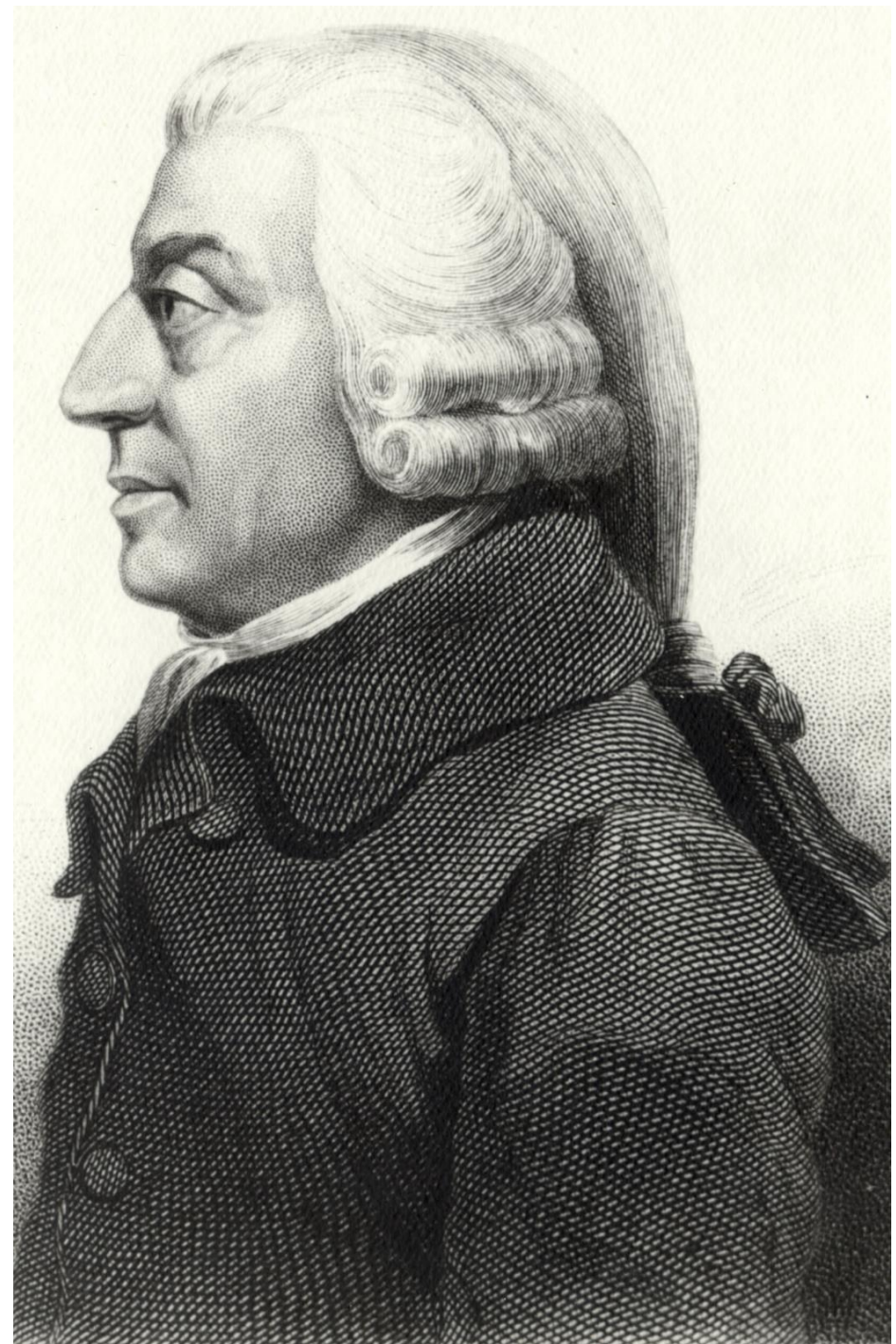
Rousseau, Jean-Jacques (1712-1778)
1762: *Du Contrat social*

Εικόνα 7

J.J. Rousseau (la Tour)

Smith, Adam (1723-1790)
1776: *An Inquiry into the nature and
causes of the Wealth of Nations*

Εικόνα 8

Hegel, G. W. F. (1770-1831)
1821: *Naturrecht und Staatswissenschaft im Grundrisse*

Εικόνα 9

Mill, John Stuart (1806-1873)
1859: *On Liberty*

Εικόνα 10

Das Kapital.

Kritik der politischen Oekonomie.

Von

Karl Marx.

Erster Band.

Buch I: Der Produktionsproceß des Kapitals.

Das Buch der Urtheile wird nicht mehr gelesen.

Hamburg

Verlag von Otto Meissner.

1867.

New-York: L. W. Schmidt, 24 Barclay-Street.

Marx, Karl (1818-1883)
1867-1894: *Das Kapital*

Εικόνα 11

Weber, Max (1864-1920)
1922: *Wirtschaft und Gesellschaft*

Εικόνα 12

Ανακεφαλαίωση

- κράτος, ορισμός, βασικές λειτουργίες
- κυριαρχία
- διεθνές σύστημα Βεστφαλίας
- κλασικές θεωρίες

Βοηθητικές ερωτήσεις:

Μάθημα 1

Εισαγωγή: Το κράτος

- Ποιες είναι οι βασικές λειτουργίες του κράτους?
- Με ποιούς τρόπους το κράτος απέκτησε περισσότερες λειτουργίες?
- Ποια είναι τα κυριότερα χαρακτηριστικά του κράτους?
- Ποιες μορφές κράτους γνωρίζετε?
- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός προτεκτοράτου?
- Πότε άρχισαν να διαμορφώνονται οι θεωρίες σχετικά με την έννοια της κυριαρχίας?
- Τί γνωρίζετε για τον Thomas Hobbes?
- Τί γνωρίζετε για την έννοια του συμβολαίου με τους πολίτες?

Βιβλιογραφία (1/2)

- Hall, John A., επ. *States in History*, Oxford, 1989.
- Mann, Michael, *The Sources of Social Power*, τ. 1-2, Cambridge 1986. (ελλ. μετάφρ. *Οι πηγές της κοινωνικής εξουσίες*, Αθήνα: Πόλις 2008.
- Tilly, Charles. *Coercion, Capital, and European States, AD 990–1990*. Cambridge, Mass., 1990.

Βιβλιογραφία (2/2)

- Κιτρομηλίδης, Π. Μ. Πολιτικοί στοχαστές των νεότερων χρόνων. Αθήνα: Πορεία, 1999.
- Μάνεσης, Α., Συνταγματική θεωρία και πράξη. Θεσσαλονίκη, 1980.
- Σβολόπουλος, Κ. Η οργάνωση της διεθνούς κοινωνίας: ιστορική επισκόπηση. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1996.

Τέλος Ενότητας

Το κράτος

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

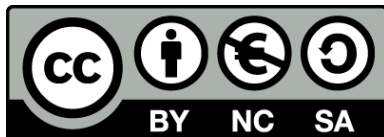
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Κατερίνα Γαρδίκια, 2015. «II 18. Νεότερη Ελληνική Ιστορία Α'. Ενότητα 1: Το κράτος.». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ARCH1>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/4)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών :

1. "Europe map 1648". Licensed under CC BY-SA 3.0 via Wikimedia Commons - https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Europe_map_1648.PNG#/media/File:Europe_map_1648.PNG
2. Bodin, Jean (1530-1596), 1576: Six Livres de la République, <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k536293/f1.double>
3. Bodin, Jean (1530-1596), 1576: Six Livres de la République, <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k536293/f1.double>

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/4)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών :

4. "Hugo-Grotius" by Unknown copied from <http://www.lib.uconn.edu/online/research/spec/lib/ASC/Exhibits/Images/plates.jpg>.original image from 1670 text.User Kingturtle on en.wikipedia. Licensed under Public Domain via Wikimedia Commons - <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hugo-Grotius.jpg#/media/File:Hugo-Grotius.jpg>

5. "Leviathan livre" by The original uploader was Anarkman at French Wikipedia - Transferred from fr.wikipedia to Commons by Bloody-libu using CommonsHelper.. Licensed under Public Domain via Wikimedia Commons - https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Leviathan_livre.jpg#/media/File:Leviathan_livre.jpg

6. "Locke treatises of government page". Licensed under Public Domain via Wikimedia Commons - https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Locke_treatises_of_government_page.jpg#/media/File:Locke_treatises_of_government_page.jpg

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (3/4)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών :

7. [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean-Jacques Rousseau %28painted portrait%29.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean-Jacques_Rousseau_%28painted_portrait%29.jpg)

8. "AdamSmith" από τον Etching created by Cadell and Davies (1811), John Horsburgh (1828) or R.C. Bell (1872). The original depiction of Smith was created in 1787 by James Tassie in the form of an enamel paste medallion. Smith did not usually sit for his portrait, so a considerable number of engravings and busts of Smith were made not from observation but from the same enamel medallion produced by Tassie, an artist who could convince Smith to sit. - http://www.library.hbs.edu/hc/collections/kress/kress_img/adam_smith2.htm. Υπό την άδεια Κοινό Κτήμα μέσω Wikimedia Commons -

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:AdamSmith.jpg#/media/File:AdamSmith.jpg>

9. Hegel, G. W. F. (1770-1831), 1821: Naturrecht und Staatswissenschaft im Grundrisse, http://www.hegel.net/es/La_Biografia_de_Hegel.pdf

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (4/4)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών :

10. "JohnStuartMill". Licensed under Public Domain via Commons -

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:JohnStuartMill.JPG#/media/File:JohnStuartMill.JPG>

11. "MarxKapital" by Karl Marx - From nl wiki [1]. Licensed under Public Domain via Wikimedia Commons -

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:MarxKapital.jpg#/media/File:MarxKapital.jpg>

12. Weber, Max (1864-1920), 1922: Wirtschaft und Gesellschaft,

http://sociology.wikia.com/wiki/File:Max_Weber.jpg

